

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

УДК 657.1

Захаров Дмитро Павлович

ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

**АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування»**

Миколаїв-2019

Магістерська робота є рукопис.

Робота виконана на кафедрі обліку і аудиту Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: Кандидат економічних наук, доцент

Белінська Світлана Михайлівна

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили (м.Миколаїв)

Рецензент: Кандидат економічних наук, професор(б.в.з.)

Норд Ганна Леонідівна

Чорноморський національний університету
імені Петра Могили (м.Миколаїв)

Захист відбудеться 22 лютого 2019 р. о 10:00 годині на засіданні спеціалізованої комісії у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, аудиторія 10-313.

З магістерською роботою можна ознайомитися у бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність досліджуваної теми. У сучасних умовах ведення господарської діяльності капітал відіграє значну роль у розвитку підприємства, забезпеченні інтересів його власників та є важливим елементом в управлінні фінансовим станом підприємства. Капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у будь-яких формах, які інвестуються у створення його активів та являє собою один з найважливіших елементів, які є загальною сумою фінансових ресурсів підприємства. Серед таких елементів: власний капітал (статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток), позиковий капітал та залучений.

Процес суспільного виробництва в умовах ринкової економіки функціонує на базі взаємодії трьох основних факторів виробництва: капіталу, найманої праці та землі. Вони знаходяться в тісному взаємозв'язку і саме через їх взаємодію в ринкових умовах здійснюється суспільне відтворення. Але капітал як економічна категорія не зводиться тільки до речового фактору виробництва. Ця категорія значно ширша і відображає глибинні відносини між людьми, які виникають у процесі товарного виробництва.

У сучасній українській економічній теорії існує дуже багато визначень капіталу підприємства. Таке розмаїття поглядів відображає деяку відірваність української економічної науки від тих процесів, які сьогодні відбуваються в нашій перехідній економіці. Також це свідчить про певне нерозуміння законів функціонування ринкової економіки, які поступово приходять на зміну командно-адміністративній системі, або ж про не дуже вдалу спробу поєднати особливості цих двох систем в одне ціле. Безперечно, це ускладнює розгляд теоретичних аспектів кругообігу капіталу та практики його формування в умовах адаптації економіки України до ринкового середовища.

Методології і організації бухгалтерського обліку капіталу тривалий час викликає зацікавленість багатьох науковців. Так, певні проблеми обліку капіталу знайшли відображення в працях вітчизняних вчених таких, як В. Білова, Ф. Бутинець, І. Гадзевич, С. Голов, В. Сопко, а також зарубіжних – А. Вольського, Л. Менделі, М. Мерігані, О. Пригожина та ін.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерського дослідження є проведення теоретичного вивчення сутності капіталу як об'єкта обліку та розробка пропозицій щодо вдосконалення організації обліку, аналізу й аудиту капіталу зокрема на підприємствах різних організаційно-правових форм.

Реалізація мети дипломної роботи зумовила необхідність постановки та розв'язання таких **завдань**:

- розкрити економічну природу капіталу і визначити його структуру як об'єкта обліку;

- проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку і аудиту капіталу;

- розглянути питання, пов'язані з особливостями формування капіталу на підприємстві;

- виявити проблемні моменти щодо відображення в обліку операцій, пов'язаних зі збільшенням та зменшенням капіталу підприємства;

- дослідити методику відображення даних щодо капіталу підприємства в бухгалтерській звітності;

- визначити процедуру організації внутрішнього аудиту капіталу підприємства ;

- провести аналіз впливу розміру капіталу та його змін на фінансово-майновий стан підприємства .

Об'єктом дослідження є процес обліку, аналіз та аудиту формування та ефективності використання капіталу підприємства .

Предметом дослідження є методика обліку, аналізу та аудиту процесу формування, регулювання капіталу на підприємстві .

Методи дослідження, які використовується для аналізу проблем обліку капіталу підприємства; методи порівняння, аналізу і синтезу - для виявлення спільних та відмінних рис у наукових підходах до питань обліку капіталу підприємства; індукція, дедукція - для узагальнення та при формуванні висновків. Методологічною основою роботи є загальнонаукові методи економічних досліджень, методичні прийоми бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту суб'єктів господарської діяльності. У процесі досліджень використовувались діючі методики, праці вітчизняних та зарубіжних авторів, законодавчі та нормативні акти з питань економіки, бухгалтерського обліку та аудиту. Інформаційним забезпеченням проведеного дослідження є показники фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства. У процесі дослідження вивчені праці зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів, законодавча база щодо питань організації та методики обліку , аналізу та аудиту капіталу підприємства .

Магістерська робота містить пропозиції щодо удосконалення організації обліку і аудиту капіталу підприємства на прикладі ПрАТ БФ "Миколаївбуд".

Наукова новизна одержаних результатів роботи полягає у наступному :

1. Вивченні проблем відображення як у в системі поточного обліку, так і в звітності окремо капіталу, проведення за даними обліку ,аналізу та аудиту капіталу підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені пропозиції та рекомендації можуть використовуватися в практиці ведення бухгалтерського обліку капіталу підприємства

Особистий внесок здобувача. Особистий внесок магістранта полягає у формуванні наукових положень, висновків, напрямків вдосконалення бухгалтерського обліку і аудиту операцій з програмним забезпеченням, які знайшли відображення в одноосібних опублікованих роботах.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, результати та висновки доповідалися на міжнародних та внутрішньо університетських конференціях.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 79 найменувань та додатків. Основний зміст викладено на 94 сторінках друкованого тексту. Магістерська робота містить 19 таблиці та 3 рисунків. Список використаних джерел нараховує 79 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми магістерської роботи, сформульовано мету дослідження та основні завдання, об'єкт, предмет та методи досліджених результатів.

Перший розділ «Теоретико-методичні основи обліку, аудиту та аналізу капіталу підприємства» У першому розділі розглянута економічну сутність капіталу, його функції та складові, а також інвестиційні властивості капіталу в теорії обліку. Вивчення думок вчених-економістів та облікової практики аналіз методик капіталу підприємств дозволило сформулювати власну позицію щодо суті обліку капіталу на підприємстві, під яким слід розуміти систему збору і передачі обґрунтованої інформації про наявність та стан основних засобів, яка формується в результаті поєднання й взаємодії всіх видів обліку та економічного аналізу, що уможливорює прийняття тактичних і стратегічних управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності вищезазначеного процесу. Встановлено необхідність врахування впливу нормативного регулювання утворення та змін капіталу діяльності підприємств на побудову їх системи обліково-аналітичного забезпечення, а саме:

Таблиця 1.1.

Нормативно-правова база щодо капіталу підприємства

№ з/п	Найменування (нормативний документ)	Коли і ким затверджений	Короткий зміст розділів, щодо теми
1	Закон України " Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні"	№996-14 від 16.07.1999 р	Стан бухгалтерського обліку і звітності й аналіз обґрунтованості обраної облікової політики на підприємстві, форми обліку, системи документації. Державне регулювання бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

2	Закон України "Про аудиторську діяльність"		Вимоги до аудиторської діяльності, аудиторському висновку, публічної бухгалтерської звітності, випадки обов'язкового проведення аудита, порядок проведення аудита
3	Закон України "Про цінні папери і фондовий ринок "	№ 3480-ІУ від 23.02.2006 р.	Особливо важливий для АТ. Визначає види цінних паперів . Не допускається випуск акцій для покриття своїх збитків, крім випадків, передбачених Законом.
4	Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств "	№283/97-ВР від 22.05.1997	Перевірка правильності використання коштів , отриманих АТ від первинного розміщення емітованих їм акцій. Підприємства можуть придбати акції й інші цінні папери за рахунок коштів , що надходять у їхнє розпорядження після сплати податків і відсотків за банківський кредит. Оподаткування дивідендів.
5	Закон України „Про податок з доходів фізичних осіб”	№ 889 – ІУ від 22.05.2003	Визначає особливості нарахування та сплати окремих видів доходів. Ст.9.3. передбачено оподаткування дивідендів.
6	П(С)БУ 1; 2; 5; 7	Міністерство Фінансів України 31.03.1999 №87	Ціль, склад і принципи підготовки фінансової звітності і вимоги до визнання і розкриття її елементів ; зміст і форма балансу і загальні вимоги до розкриття його статей; розкриття інформації про зміни в складі власного капіталу підприємства. Відображення результатів переоцінок у складі ДК і нерозподіленого прибутку.

7	Господарчий кодекс України	№ 436-ІУ 16.01.2003	Визначення і види господарських і акціонерних товариств. Формування статутного капіталу товариств з обмеженої відповідальністю та акціонерних товариств, порядок збільшення та зменшення їх статутного капіталу, обмеження щодо випуску цінних паперів та сплати дивідендів.
8	Вимоги ДКЦПФР щодо аудиторської перевірки відкритих акціонерних товариств і підприємств-емітентів облігацій (крім комерційних банків, інституціональних інвесторів)	ДКЦПФР Рішення №5 від 9.03.1997	Порядок проведення, особливості аудиторської перевірки відкритих акціонерних товариств і підприємств-емітентів облігацій (крім комерційних банків, інституціональних інвесторів), видача аудиторського висновку й аналіз фінансового положення.
9.	Положення "Про порядок збільшення, зменшення розміру статутного фонду (капіталу) АТ"	ДКЦПФР 08.04.1998 №44	Порядок реєстрації випуску акцій. Статутний капітал АТ збільшується на загальну номінальну вартість облігацій, що обмінюються на акції. Зменшення статутного капіталу АТ здійснюється за допомогою зменшення: - номінальної вартості акцій; кількості акцій існуючої номінальної вартості шляхом викупу їх у власників з метою анулювання цих акцій.
10.	Положення " Про порядок реєстрації випуску акцій ОАО і облігацій підприємств "	ДКЦПФР 09.02.2001 № 18	Установлює вимоги до реєстрації випуску акцій ОАО, інформації про їхній випуск і звіт про результати підписки на акції, реєстрації випуску облігацій підприємств, інформації про їхній випуск.

11.	Положення "Про порядок ведення реєстрів іменних цінних паперів")	ДКЦПФР 26.05.1998 №60	Установлено порядок реєстрації випуску акцій ОАО. Позначено перелік документів необхідних для подачі на реєстрацію випуску акцій п.4.2. Визначений порядок ведення реєстру в розділі 7.
12.	Положення "Про порядок реєстрації випуску акцій ЗАТ"	ДКЦПФР 12.02.1998	Установлено порядок реєстрації випуску акцій акціонерами суспільства закритого типу

Капітал є однією з фундаментальних економічних категорій, сутність якої наукова думка досліджує протягом багатьох століть. Власний капітал – це основа для початку і продовження господарської діяльності підприємства, він є одним із найістотніших і найважливіших показників, який характеризує фінансовий стан підприємства. Між тим, на сьогодні в Україні існує низка невирішених проблем та питань, пов'язаних з чітким нормативно-правовим регулюванням обліку фінансово-господарської діяльності підприємств.

Ефективність використання капіталу характеризується його доходністю (рентабельністю) - відношенням суми прибутку до середньорічної суми основного і оборотного капіталу. Для характеристики інтенсивності використання капіталу розраховується коефіцієнт оборотності капіталу - відношення виручки від реалізації продукції, робіт, послуг до середньорічної суми капіталу. Оберненим показником коефіцієнту оборотності капіталу є капіталомісткість – відношення середньорічної суми капіталу до суми виручки від реалізації.

Залежно від мети проведення та виділених кваліфікаційних ознак розрізняють наступні форми аналізу капіталу підприємства (таблиця 1.2) .

Таблиця 1.2.

Основні форми аналізу капіталу підприємства

Ознака	Форми аналізу
За об'єктами дослідження	аналіз формування капіталу; аналіз використання капіталу
Залежно від організації проведення	зовнішній аналіз; внутрішній аналіз
За ступенем деталізації	аналіз формування і використання капіталу в цілому по підприємству; аналіз формування і використання капіталу за видами діяльності; аналіз формування і використання капіталу за структурними підрозділами

Також основним завданням є проведення аудиторської перевірки на підприємств . Основним завданням аудиту формування та змін власного капіталу є перевірка достовірності відображення власного капіталу в обліку та звітності, встановлення законності та правильності його формування, правильності та цілеспрямованість його використання.

Основні напрямки аудиту:

1. Перевірка обґрунтованості збільшення власного капіталу в частині основних і оборотних фондів в результаті їх переоцінки, введення в експлуатацію нових видів основних фондів;

2. Перевірка обґрунтованості зменшення власного капіталу в частині основних і оборотних фондів при списанні неамортизованих об'єктів основних засобів, їх ліквідації. При цьому детально аналізується первинна документація, щодо стану, оцінки об'єктів, розрахунків з покупцями.

3. Перевірка правильності відображення в обліку операцій щодо власного капіталу здійснюється методом аналізу кореспонденції рахунків і первинних документів, які є підставою для бухгалтерських записів. Крім цього, перевіряється дотримання методики аналітичного обліку власного капіталу і відповідність звітності про величину власного капіталу в балансі .

Однією з основних ділянок аудиторської перевірки є аудит власного капіталу, оскільки від правильності ведення обліку власного капіталу залежить достовірність і правильність формування і використання власності підприємства.

При проведенні аудиту капіталу перевіряють процеси та господарські операції, пов'язані зі створенням статутного, пайового, додаткового і резервного капіталу, обліком нерозподілених прибутків (непокритих збитків), формуванням вилученого та неоплаченого капіталу, а також відносини, що виникають при цьому між підприємством та його власниками і працівниками, щодо прав власності на майно, нарахування і виплати дивідендів.

Другий розділ «організація бухгалтерського обліку , аудиту та аналізу капіталу підприємства» присвячено вирішенню проблем організації облікового забезпечення процесу використання капіталу підприємства на прикладі ПрАТ "БФ "Миколаївбуд". Встановлено, що у бухгалтерському обліку не достатньою мірою відображається процес експлуатації необоротних активів підприємства, тому обґрунтована така доцільність в розрізі наступного горизонтального аналізу підприємства :

Горизонтальний аналіз показує динаміку змін складових майна та його джерел в часі. Розраховують абсолютні та відносні відхилення (Додаток А). Результати аналізу майна підприємства, яке досліджується наведено в табл.2.1.

Таблиця 2.1.

Аналіз майна підприємства

Показники	Роки			Відхилення (+,-) 2017/2015	
	2015	2016	2017	тис.грн.	%

Продовження табл. 2.1.

1.Необоротні активи, тис.грн	31864	31684	29958	-1906	-5,9%
% до майна	93,35	93,63	84,78		
2.Оборотні активи, тис.грн	2267	2155	5377	3110	137,18
% до майна	6,64	6,3	15,21		
2.1 Запаси, тис.грн	164	177	145	-19	-11,58
% до оборотних активів	0,48	0,52	0,4		
2.2 Дебіторська заборгованість, тис.грн.	1424	1207	1877	453	31,81
% до оборотних активів	4,17	3,56	5,3		
2.3 Гроші та їх еквіваленти, тис.грн.	131	362	2299	2168	1654,96
% до оборотних активів	0,38	1,06	6,5		
Всього, тис.грн.	34131	33839	35335	1204	3,52

Дані табл. 2.1 свідчать, що складова балансу «необоротні активи» в 2017 році в порівнянні з 2015 роком зменшалась на 5,9%, та «оборотні активи» збільшились на 137,18%.

Далі проводимо аналіз основних показників майнового стану підприємства (табл. 2.2.).

Таблиця 2.2.

Аналіз показників майнового стану ПрАТ "БФ "Миколаївбуд"

№	Показники	Формула розрахунку, джерело інформації	Нормативне значення	Роки		
				2015	2016	2017
				-	-	-
2	Оборотні активи (ОА), тис.грн.	р.1195, ф.№1		2267	2155	5377
3	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах (Човф)	$Човф = \frac{ОВА}{ОА}$		-	-	-
4	Залишкова вартість основних засобів (ЗВОЗ), тис.грн.	р.1010, ф.№1		17471	17321	17227
5	Активи (А), тис.грн.	р.1300, ф.№1		34131	33839	35335
6	Частка основних засобів в активах (Чоз)	$Чоз = \frac{ЗВОЗ}{А}$	зменшення	51,1	51,1	48,7
7	Знос основних засобів (З), тис.грн.	р.1012, ф.№1		8866	8817	8904
8	Первісна вартість основних засобів (ПВОЗ), тис.грн.	р.1011, ф.№1		26377	26138	26131
9	Коефіцієнт зносу основних засобів (Кз)	$Кз = \frac{З}{ПВОЗ}$	збільшення	33,61	33,7	34,07

Продовження табл. 2.2.

10	Збільшення за звітний період первісної вартості основних засобів (ЗБПВОЗ), тис.грн.	р.1011, ф.№1		-988	-199	-7
11	Коефіцієнт оновлення основних засобів (Кон)	$K_{\text{он}} = \frac{\text{ЗБПВОЗ}}{\text{ПВОЗ}}$	збільшення	-3,7	-0,7	-0,02
12	Частка оборотних виробничих активів (Чова)	$\text{Чова} = \frac{\text{ОВА}}{\text{А}}$		-	-	-
13	Мобільні активи (МА), тис.грн.	р.1195, ф.№1		2267	2155	5377
14	Немобільні активи (НА), тис.грн.	р.1095, ф.№1		31864	31684	29958
15	Коефіцієнт мобільності активів (Кмоб)	$K_{\text{моб}} = \frac{\text{МА}}{\text{НА}}$	Кмоб=0,5	7,11	6,8	17,9

На підстав даних табл. 2.2. можна зробити висновок, що коефіцієнт зносу поступово з кожним роком збільшується, що є негативною динамікою. Так в 2017 році в порівнянні з 2015 роком збільшення відбулося на 0,46, тобто це свідчить про зменшення придатності основних засобів. Аналізуючи коефіцієнт оновлення основних засобів, то в 2017 році відбулося збільшення в порівнянні з 2015 роком на 3,68% , що є позитивною тенденцією, адже цей коефіцієнт свідчить про модернізацію та надходження основних засобів. Також збільшився коефіцієнт мобільності активів в 2017 році на 10,79, що є позитивною тенденцією для підприємства.

Також, однією з найважливіших характеристик фінансового стану є фінансова стійкість .

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за різними критеріями:

- рівнем покриття матеріальних обігових коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування;
- потенційною спроможністю підприємства покрити термінові зобов'язання мобільними активами).

Наведеним критеріям відповідає сукупність абсолютних і відносних показників фінансової стійкості, де враховано нормативні вимоги щодо характеристики фінансового стану підприємства (табл.2.3.).

Таблиця 2.3.

Аналіз фінансової стійкості підприємства, тис.грн.

№	Показники	Роки		
		2015	2016	2017
1	Власний капітал	31631	31408	31335
2	Необоротні активи	31864	31684	29958
3	Власні обігові кошти	2267	2155	5377

Продовження табл.2.3.

4	Довгострокові зобов'язання	-	-	-
5	Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	2267	2155	5377
6	Короткострокові кредити та позики	-	-	-
7	Загальний розмір основних джерел покриття запасів	2267	2155	5377
8	Запаси	164	177	145
9	Надлишок (+) нестача (-) власних обігових коштів	2103	1978	5232
10	Надлишок (+) нестача (-) власних коштів, довгострокових кредитів і позик	2103	1978	5232
11	Надлишок (+) нестача (-) основних джерел покриття запасів	2103	1978	5232
12	Тип фінансової стійкості	Нормальний	Нормальний	Нормальний
13	Надлишок (+) нестача (-) коштів на 1 грн запасів	12,8	11,17	36,08

Найбільш узагальнюючими абсолютними показниками фінансової стійкості є відповідність або невідповідність (надлишок або нестача) джерел коштів для формування запасів і витрат, тобто різниця між сумою джерел коштів і сумою запасів і витрат.

Отже, з наведеної табл.2.3. бачимо, що для ПрАТ "БФ "Миколаївбуд" характерний стійкий фінансовий стан. Тому для забезпечення запасів крім власних обігових коштів та довгострокових кредитів і позик, залучаються короткострокові кредити і позики, платоспроможність підприємства порушена, але є можливість її відновлення.

Виділяють наступні основні напрямки поліпшення використання капіталу підприємства та оптимізації джерел його формування:

1. Забезпечення максимального обсягу залучення власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел: чистого прибутку і амортизаційних відрахувань;

Збільшення чистого прибутку можливе за рахунок підвищення ефективності використання власного капіталу – збільшення оборотності та підвищення рентабельності власного капіталу.

Збільшення обсягів фінансування за рахунок амортизаційних відрахувань можливе шляхом застосування прискореної амортизації основних засобів.

2. Залучення капіталу за рахунок зовнішніх джерел (випуск акцій для залучення власного капіталу чи випуск облігацій або залучення довгострокового банківського кредиту) повинен проводитися з урахуванням вартості залученого капіталу.

3. Підприємство повинне відслідковувати середньозважену вартість капіталу (середньо-зважена вартість капіталу визначається як сума добутків капіталу

кожного виду на вартість капіталу цього виду) і не допускати значного його росту. Критерієм є перевищення рентабельності власного капіталу, рентабельності інвестицій над середньозваженою вартістю капіталу.

Таким чином, володіння прийомами і методами економічного аналізу капіталу підприємства дозволяє своєчасно реагувати на його зміни. Це особливо важливо в умовах кризових явищ в нашій економіці, які погіршують фінансовий стан підприємства, негативно впливають на його діяльність .

У третьому розділі «Шляхи вдосконалення обліку, аналізу та аудиту щодо формування капіталу на підприємстві» розроблено шляхи вдосконалення ведення обліку операцій з формування капіталу та організації обліку і аудиту власного капіталу. При перевірці правильності обліку , аналізу та аудиту на ПрАТ "БФ "Миколаївбуд" необхідно :

- встановити наявність Наказу про облікову політику на підприємстві та дотримання визначених у ньому положень при веденні бухгалтерського обліку;
- встановити відповідність організації та ведення обліку вимогам П(С)БО;
- дослідити організацію документообігу на підприємстві, зокрема з обліку власного капіталу;

- визначити якість документального оформлення здійснених господарських операцій щодо обліку

- операцій з власним капіталом, їх відображення на відповідних рахунках бухгалтерського обліку, реєстрах аналітичного і синтетичного обліку;

- встановити відповідність представлених форм звітності діючому законодавству, достовірність звітності підприємства, виявлення наявних порушень в бухгалтерському та податковому обліку підприємства і розробити належні заходи для їхнього усунення;

- визначити ступінь комп'ютеризації обліку на підприємстві.

Вивчаючи дані питання, слід відмітити, що на ПрАТ "БФ "Миколаївбуд" стосовно ведення обліку власного капіталу виявлено деякі недоліки.

Облікова політика підприємства встановлена внутрішнім розпорядчим документом, а саме Наказом «Про облікову політику на ПрАТ "БФ "Миколаївбуд" №1 від 12.01.2013 р., зміст якого викладено у відповідності до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року № 996-XIV та П(С)БО[1] в цілях дотримання єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку, складання і представлення у встановлені терміни фінансової звітності.

Слід відмітити, що негативним моментом є відсутність в Наказі «Про облікову політику на ПрАТ "БФ "Миколаївбуд" суттєвих умов щодо ведення обліку власного капіталу на підприємстві.

Важливою складовою частиною механізму ефективного управління капіталом підприємства та його структурою є системи його аналізу. Аналіз управління капіталом підприємства являє собою процес дослідження основних результативних показників ефективності його функціонування на підприємстві з метою виявлення резервів подальшого підвищення цієї ефективності. Проведений аналіз власного капіталу дозволив визначити структуру власного

капіталу на ПрАТ "БФ "Миколаївбуд". Зокрема, складовими власного капіталу на підприємстві виступають статутний капітал та нерозподілений прибуток, причому основну частку займає нерозподілений прибуток. Це свідчить про накопичення капіталу підприємством.

Провівши аналіз діяльності підприємства та власного капіталу, окремо можна стверджувати, що у зв'язку з негативними явищами в економіці країни на ПрАТ "БФ "Миколаївбуд" впродовж 2016-2017 років погіршувались певні кількісні та якісні показники його діяльності, знижувалася прибутковість діяльності, але завдяки санаційним заходам, впровадженим в 2015 році згідно з бізнес-планом, ситуація поліпшилась, що дало змогу підвищити прибутковість підприємства та підвищити показники діяльності ПрАТ БФ "Миколаївбуд" станом на 1 січня 2017 року.

Таким чином, діюча система обліку, контролю на дослідженому підприємстві визначається як задовільна. Але виявлено суттєвий недолік в організації роботи підприємства, який пов'язаний з відсутністю дієвої системи аналізу власного капіталу.

Дуже важливим моментом діяльності будь-якого підприємства є впровадження ефективної системи управління капіталом, яка на ПрАТ БФ "Миколаївбуд" відсутня.

Покращення стану можливе за умов обмеження творчості в аудиторській діяльності, конкретизації вимог до методики аудиту та узагальнення результатів. Позитивно відзначилося б на якості аудиту і розповсюдження практики розробки системи внутрішньої стандартизації, що так рідко зустрічається на сьогоднішній день.

Сучасне бізнес-середовище посилює прояв методологічних проблем сутності, функцій та оцінки власного капіталу, методики його обліку та відображення у звітності. Забезпечення належної організації обліку руху власного капіталу в контексті трансформації відносин власності та законодавчих змін створює передумови для ефективного функціонування господарських товариств .

Формування статутного капіталу як процес мобілізації ресурсів створює об'єктивну необхідність оцінки внесків засновників. Вимоги чинного законодавства не забезпечують визначення достовірної вартості майна. За результатами дослідження розроблено порядок оцінки майна, що є внесками до статутного капіталу, який ґрунтується на вимогах чинного законодавства та дозволяє застосовувати методи оцінки справедливої вартості (доходний, порівнювальний, витратний) з урахуванням положень міжнародних стандартів фінансової звітності.

Дослідження впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на організацію бухгалтерського обліку руху статутного капіталу дозволило встановити, що визначальним елементом в організації системи обліку є максимальна аналітичність інформації щодо величини, структури та динаміки статутного капіталу в розрізі конкретних власників корпоративних прав. Ефективне управління рухом статутного капіталу можливе лише за умови

наявності в суб'єктів управління необхідної економічної інформації, основну частку якої складає облікова інформація. Для вдосконалення облікового та контрольного процесу потрібно розробити пакет внутрішньої звітності щодо операцій зі статутним капіталом з врахуванням зростаючих вимог користувачів. Застосування даної звітності є основою для задоволення управлінських потреб підприємства, оперативного інформування учасників про повноту, обсяг і структуру статутного капіталу, рух статутного капіталу та його джерела, систему нарахування та виплати різних видів корпоративних зобов'язань, результати перепродажу акцій (часток) або їх анулювання, що дозволить підприємству спростити процедуру розподілу дивідендів та уникнути судових спорів щодо розрахунків із власниками корпоративних прав.

Аудиту підлягає насамперед структура капіталу господарюючого суб'єкта за джерелами його утворення. Здійснюючи аудит власного капіталу, виходять із того, що він формується на основі внесків власників підприємства у вигляді грошових коштів, майна, нематеріальних активів у розмірах, визначених установчими документами.

Основними шляхами удосконалення проведення аудиту власного капіталу є:

- удосконалення форм первинної документації;
- удосконалення форм звітності;
- удосконалити аналітичний і синтетичний облік складових власного капіталу;
- покращення існуючого методологічного забезпечення обліку капіталу;
- пропонується в наказі про облікову політику зазначити оптимальне співвідношення між статутним і резервним капіталом і порядок розподілу майна у зв'язку із виходом учасників.

Внутрішній аудит власного капіталу спрямовано на вирішення завдань, пов'язаних з правильністю відображення в обліку операцій, пов'язаних з:

- формуванням власного капіталу;
- перевіркою установчих документів;
- правильністю формування статутного капіталу;
- правовими нормами, пов'язаними з емісією та вилученням цінних паперів;
- порядком формування і використання прибутку підприємства;
- перевіркою правильності розкриття інформації про власний капітал, згідно НП(с)БО-1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», у звіті про власний капітал і т. д.

Для вирішення поставлених завдань внутрішнім аудиторам необхідно виділити основні складові власного капіталу та мати певне інформаційне забезпечення, яке спрямоване на розкриття питань, пов'язаних з проведенням аудиту.

Основним інформаційним джерелом внутрішнього аудиту виступають первинні документи, які мають безпосередній вплив на формування бухгалтерських записів, складання облікових реєстрів та форм звітності.

Перевірка даних документів дозволить внутрішнім аудиторам виділити основні порушення, а також застосувати аудиторські процедури «по суті»: формування статутного та інших капіталів суб'єкта підприємництва; нарахування та виплата дивідендів; операцій з цінними паперами власної емісії; перевірка розподілу прибутку та ін.

Для використання даних процедур аудиторів необхідно мати чітку методику проведення перевірки, яка розробляється на стадії планування та спрямована на збір аудиторських доказів з метою проведення аналізу та запровадження заходів щодо підвищення ефективності використання власного капіталу.

Висновки

Кожна організація незалежно від організаційно-правових форм власності має у своєму розпорядженні економічними ресурсами - капіталом для здійснення своєї фінансово-господарської діяльності. По суті, капітал, будучи економічним ресурсом, являє собою сукупність власного і залученого капіталу, необхідного для здійснення фінансово-господарської діяльності організації. Грунтуючись на всьому вищевикладеному можна заявити, що тема обліку, аналізу та аудиту капіталу підприємства є однією з ключових у бухгалтерському обліку. В роботі отримані такі висновки:

1. Капітал підприємства представляє собою грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємства та призначені для покриття потреб у забезпеченні процесу його функціонування.

2. Досягнуто мети даної роботи, а саме проведено теоретичні вивчення сутності капіталу як об'єкта обліку та розробка пропозицій щодо вдосконалення організації обліку, аналізу й аудиту капіталу зокрема на підприємстві.

3. Завданнями даної роботи було виконано та розкрито економічну природу капіталу і визначено його структуру як об'єкта обліку, проаналізовано нормативно-правове забезпечення обліку і аудиту капіталу, виявлено проблемні моменти щодо відображення в обліку операцій, пов'язаних зі збільшенням та зменшенням капіталу підприємства, дослідив методику відображення даних щодо капіталу підприємства в бухгалтерській звітності, а також проведено аналіз впливу розміру капіталу та його змін на фінансово-майновий стан підприємства.

4. Досліджено структуру капіталу під яким розуміють співвідношення власних та позикових коштів, які підприємство використовує в процесі своєї господарської діяльності. В умовах ринкової економіки для підприємств усіх форм власності й організаційно-правового статусу основними джерелами формування фінансового капіталу виступають як власні, так і позикові кошти. Утворення капіталу, відбувається за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел власних коштів. До зовнішніх джерел формування капіталу належать, по перше, кошти, що формуються як за рахунок особистих внесків, так і за рахунок можливостей фінансового ринку; по-друге, кошти, що формуються у порядку розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів у масштабах економічної системи держави. До внутрішніх джерел формування власного капіталу

належать фінансові ресурси, які формуються в процесі виробничо-фінансової діяльності підприємства.

5. Разом з тим, було виявлені наступні недоліки на підприємстві ПрАТ БФ "Миколаївбуд" :

- обмеженість обсягу залучення, а відповідно, і можливостей суттєвого розширення операційної та інвестиційної діяльності підприємства, в періоди сприятливої кон'юнктури ринку на окремих етапах його життєвого циклу;

- висока вартість у порівнянні з альтернативними позиковими джерелами формування капіталу;

- невикористана можливість приросту коефіцієнта ліквідності капіталу за рахунок залучення позикових фінансових коштів, так як без такого залучення неможливо забезпечити перевищення коефіцієнту фінансової рентабельності діяльності підприємства над економічною..

6. Розглянута фінансування діяльності підприємства ПрАТ "БФ "Миколаївбуд" , яка здійснюється на принципах повного госпрозрахунку. Обрана емітентом політика фінансування діяльності базується на власних коштах. Товариство у 2017 році не залучало інвестиції та кредитні кошти. Показники платоспроможності емітента знаходяться на рівні нормативних. Це підтверджує про достатність робочого капіталу для виконання обсягів замовлень згідно складених договорів та поточних потреб. Одним із шляхів покращення ліквідності може бути збільшення власних обігових коштів за рахунок зростання обсягів доходів.

Для обліку капіталу підприємства, створення різних резервів та отримання фінансування використовуються рахунки класу 4 Плану рахунків.

7. На підприємстві обов'язково необхідно документально оформлювати усі операції пов'язані зі створенням та рухом капіталу. Основними типовими документами є статут, інвентаризаційні описи, накладні, прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери, акти прийому-передачі, акти оцінки, рішення загальних зборів.

Основним джерелом формування капіталу підприємства ПрАТ "БФ "Миколаївбуд" є грошові кошти, що надходили на банківський рахунок від фізичних та юридичних осіб. Формування капіталу відображено у первинних документах: акт приймання-передачі, накладна, виписка банку, платіжне доручення та інші.

За 2016-2017 роки підприємства ПрАТ "БФ "Миколаївбуд" суттєво покращив власне фінансове становище.

Зростання показника співвідношення основних засобів до власних коштів свідчить про посилення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів, тобто про деяке зниження фінансової стійкості. Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів характеризує рівень забезпечення необоротних активів власними коштами. Отже, власний капітал пропорційно використовується для формування оборотних та необоротних фондів. Однак, зростання цього показника на 6,4% свідчить про збільшення залучених коштів з

зовні для формування необоротних активів.

8. Виявлено, що підприємство є фінансово незалежним, більшість активів сформована за рахунок власних коштів, в співвідношенні власних та запозичених коштів власні переважають. В цей же час спостерігається негативна динаміка в зміні показників - зростає частка залучених коштів, що збільшує залежність підприємства від зовнішніх суб'єктів економічних відносин. Однак, ПрАТ БФ "Миколаївбуд" є великим підприємством, яке в змозі стабілізувати своє фінансове становище.

9. Також проведено внутрішній аудит підприємства по результатам якого оформлюються у вигляді аудиторського висновку, який повинен містити в собі чітке і ясне уявлення аудитора про перевірену фінансову звітність. Метою складання аудиторського висновку є надання висновку аудитором про повноту, достовірність і неупередженість інформації щодо статутного капіталу, що розкривається у звітності господарюючого суб'єкта. Аудиторський висновок складається на українській мові, вартісні показники виражаються у валюті України. Виправлення в аудиторському висновку не допускаються. До аудиторського висновку додається бухгалтерська звітність господарюючого суб'єкта, відносно якого проводився аудит. З метою ідентифікації на формі звітності повинен бути підпис аудитора або спеціальний штамп аудиторської фірми. Висновок може бути позитивним, умовно-позитивним, негативним, а також можлива відмова від надання висновку про фінансову звітність підприємства.

Аудитора немає жодних зауважень до порядку ведення обліку та управління на ПрАТ БФ "Миколаївбуд". На підприємстві розроблена власна система, яка є досить ефективною і повністю задовольняє всі потреби такого великого товариства. Аудитор може порекомендувати обліковцям швидше переймати європейський досвід щодо складання фінансової звітності, що дозволить залучати нових інвесторів, у тому числі іноземних, так як фінансова звітність складена за міжнародними стандартами буде для них зрозумілішою і надійнішою.

10. Прийняті дії оптимізації структури капіталу підприємства, сформовано таку оптимальну структуру капіталу, щоб зберігалось раціональне співвідношення власних та позикових ресурсів, яке дозволить отримати максимальну прибутковість, рентабельність, фінансову стійкість та високі показники ліквідності та платоспроможності.

У зв'язку з тим, що ПрАТ БФ "Миколаївбуд" є акціонерним підприємством, то великий об'єм роботи в обліку капіталу займає складання Звіту про капітал. Згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО) фінансові звіти складаються більшістю підприємствам і надаються зовнішнім користувачам у більшості країн світу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У наукових фахових виданнях:

1. Захаров Д.П. Удосконалення інформаційних систем обліку та аналізу / В.В.Белікова, Д.П.Захаров .// Студентські наукові студії – 2019 – подано до друку.

АНОТАЦІЯ

Захаров Д.П. Облік, аналіз та аудит капіталу підприємства . – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття ступеня магістра за спеціальністю 8.03050901.- облік і аудит. Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, 2019.

Магістерська робота присвячена проблемі обліку , аналізу та аудиту капіталу та розробці шляхів удосконалення ведення обліку з формування капіталу та організації обліку і аудиту на підприємстві .

Згідно з поставленою метою проведення теоретичного вивчення сутності капіталу як об'єкта обліку та розробка пропозицій щодо вдосконалення організації обліку, аналізу й аудиту капіталу надано на підприємстві ПрАТ БФ "Миколаївбуд".

В результаті в роботі запропоновано рекомендації щодо удосконалення ведення обліку операцій з формування капіталу на підприємстві . Надано шляхи удосконалення організації обліку і аудиту власного капіталу .

Ключові слова: облік, аналіз, аудит, капітал, підприємство, нормативне регулювання, удосконалення, організація, активи, управлінські рішення.

ABSTRACT

Zakharov D.P. Accounting, analysis and audit of enterprise capital. - Manuscript.

Master's thesis for the degree of Master of specialty 071.- accounting and auditing. The Black Sea National University named Petro Mohyla, Mykolaiv.

The master's work is devoted to the problem of accounting, analysis and audit of capital and the development of ways to improve the accounting for capital formation and organization of accounting and auditing at the enterprise.

According to the goal of theoretical study of the essence of capital as an object of accounting and the development of proposals for improving the organization of accounting, analysis and audit of capital provided at the enterprise.

As a result of work recommendations offer in relation to the improvement of registering of operations from forming of capital on an enterprise. There are ways to improve the organization of accounting and audit of equity capital.

Key words: accounting, analysis, audit, capital, enterprise, normative regulation, improvement, organization, assets, management decisions.